

Motion till kommunfullmäktige 4 november 2010

Minska exponeringen av kemikalier för att värna kommuninvånarnas hälsa

Tyresös invånare, barn, ungdomar, äldre och vuxna exponeras dagligen av kemikalier i leksaker, datorer, mat, plast mm. De långsiktiga konsekvenserna för människor, djur och natur visa sig allt mer. Det finns forskare som visat på sambanden mellan kemikalier och påverkan på miljö och människa, bl.a. på reproduktionsorganen, hjärnans utveckling, fostrets utveckling och vandrigen i näringskedjan. Dagligen utsätter vi oss för effekterna av 100 000 kemikalier. Det är mjukgörare (ftalater), flamskyddsmedel (PBDE), ytaktiva ämnen (PFOS), (PFOA) m.fl. Många av oss har flera hundra kemikalier i vårt blod.

Filmen *Underkastelsen* handlar om de många kemikalier som finns i samhället vi lever i idag. Efter Andra Världskriget användes 1 miljon ton kemikalier per år, idag är det 500 miljoner ton per år. I filmen låter bl.a. regissören Stefan Jarl undersöka sitt blod för att se vilka kemikalier som finns där (Källa: *Underkastelsen*).

Ftalater är samlingsnamnet på en grupp kemiska ämnen som baseras på ämnet ftalsyra. Ftalater används bland annat som mjukgörare i plast. De förekommer i ett flertal olika varor av mjukplast, huvudsakligen i PVC-plast. Ftalater är inte kemiskt bundna till plasterna och kan därför läcka ut och spridas till miljö (Källa: Miljöhälsorapporten 2009, Socialstyrelsen) och människa. Ftalater är ofta vanliga i medicintekniska produkter som handskar, slangar, katetrar, infusionspumpar, sonder, urinpåsar och blodpåsar, men även i golv och textilier. Flera av de vanligaste ftalaterna har visat sig ge bl.a. astma- och allergiproblem samt skadar hormonsystemen (Källa: Landstinget i Uppsala län). De har även påvisats vara cancerframkallande, skada utvecklingen av foster och spädbarn, samt leda till diabetes och fetma (Källa: Naturskyddsföreningen). Ftalater hittas i naturen i stora mängder även om de inte är långlivade så produceras de i sådan omfattning att de tillhör en av de vanligaste föroreningarna (Källa: Stockholm stad).

Bromerade flamskyddsmedel är samlingsnamnet för ett 70-tal organiska ämnen. De tillsätts brännbara material, framför allt plaster, för att fördröja eller minska spridningen av brand (Källa: Miljöhälsorapporten 2009, Socialstyrelsen). Bromerade flamskyddsmedel används i bl.a. textilier, medicinsk och elektronisk utrustning. Vissa av dessa har förbjudits inom EU, men forskning visar att ersättningsmedlen bryts ner i miljön till just de ämnen som förbjudits. Ämnena, som liknar äldre miljögifter, är svårnedbrytbara och anrikas i kroppen (Källa: Landstinget i Uppsala län). Bromerade flamskyddsmedel påminner till sin kemiska struktur om miljögifter såsom PCB och DDT. De är alla organiska molekyler som är mycket fettlösliga, och fettlösliga molekyler tas lättare upp av organismer än vattenlösliga. Så länge utsläppen av bromerade flamskyddsmedel fortsätter så kommer mängden i miljön att öka, och även om de slutade användas skulle de finnas kvar lång tid framöver (Källa: Miljöportalen). Flera av flamskyddsmedlen har visats kunna ge allvarliga hälsoskador, hormonstörningar och skador på miljön (Källa: Landstinget i Uppsala län).

Syntetiska mysker (lukter) har en bred användning som ett billigt alternativ till naturliga mysker, och ingår i en mängd konsumentprodukter bl.a. i parfyper, parfymade hygienartiklar och rengöringsmedel (Källa: Naturvårdsverket, Rapport 3794, Februari 2008). Dessa ämnen är svårnedbrytbara och anrikas i kroppen. Vissa av dessa är hormonstörande och kan därför ge effekt på fortplantningsförmågan. Myskerna finns idag spridda i miljön och anrikas bl.a. i fisk och i bröstmjölk (Källa: Landstinget i Uppsala län).

Det antibakteriella medlet triklosan används i ökande omfattning, i bl.a. medicinsk utrustning, plåster, sårförband, tandkräm, hygienprodukter, kläder och möbler för att förhindra bakterietillväxt. Triklosan är svårnedbrytbar, tas lätt upp i kroppen och lagras där. Det misstänks kunna påverka hormonsystem och bilda cancerframkallande nedbrytningsprodukter, samt är giftigt för vattenlevande djur. Dessutom finns risk för att överdriven användning av antibakteriella medel kan leda till resistent bakterier.

Många av ovanstående kemikalier lagras och anrikas, som sagt i våra kroppar. Kemikalierna stannar inte bara kvar i recipienten som varit i kontakt med ämnet utan förs även vidare till kommande generationer genom graviditet, amning, föda, osv. Forskarna hävdar att kvinnor har störst möjlighet att göra sig av med kemikalier i kroppen genom att de föder barn, men som då ärver en stor del av moderns giftiga kemikalier. Studier visar dessutom att barn påverkas mer än vuxna. Exponering under deras utveckling påverkar deras fortplantningsförmåga, inlärningsförmåga mm.

Det är positivt att Tyresö kommun i den nya upphandlingspolicyn infört, att kommunen "om möjligt ska" ställa krav på miljöanpassade varor och tjänster, samt biologiskt lättnedbrytbara varor. Men om "om möjligt", innebär en brasklapp eller om det också omfattar att ställa krav på att produkter inte ska tas upp av och lagras i människokroppen står inte helt klart.

Vi kan konstatera att det inom kommunens verksamheter i dag används en stor mängd kemikalier som rengöringsmedel, smörjmedel, tvätt- och diskmedel samt att kommunen också köper leksaker, datorer, möbler, textilier, armaturer och mycket annat.

Miljöpartiet vill att Tyresö kommun vid inköp av kemikalier ska efterfråga produkter som inte innehåller ovanstående ämnen, ämnen som dessvärre inte finns deklarerade i innehållsförteckningen. Fokus ska vara att kommunen ska köpa in produkter som är biologiskt nedbrytbara, inte tas upp av människan eller lagras i människokroppen. Varorna som köps in ska vara parfymfria för att utesluta innehåll av syntetiska mysker som också kan vara till gagn för allergiker och astmatiker. Vi vill också att Stefan Jarls film "Underkastelsen" visas i kommunens högstadieskolor och för kommunens anställda.

Det finns en hel del underlag från Reacharbetet, SVHC – EU:s lista på kemikalier som exempelvis är cancerogena – samt en hel del nordiska studier och internationella rapporter. Stockholms läns landsting har arbetat med kemikaliefrågan under många år.

Vi föreslår kommunfullmäktige besluta

att uppdra till kommunstyrelsen att utifrån försiktighetsprincipen initiera ett arbete för att minimera exponeringen av kemikalier för Tyresö kommuninnevånare inom kommunens verksamhetsområden.

att filmen "Underkastelsen" visas i kommunens högstadieskolor och för anställda.

För Miljöpartiet de Gröna i Tyresö

Peter Bylund

Marie Åkesdotter

Maria Salomonsson

Peter Söderlund